

CUMHURİYET DÖNEMİNDE NEVŞEHİR'DE MEYDANA GELEN DOĞAL AFETLER VE YAPILAN YARDIMLAR

NATURAL DISASTERS IN NEVŞEHİR IN THE REPUBLIC PERIOD AND AID GIVEN

Ali ÇAKIRBAŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

acakirbas@nevsehir.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2217-5392

ÖZ

Coğrafi konumu itibarıyla Nevşehir, tarih boyunca çeşitli medeniyetlerin geçiş noktalarından biri olmuştur. Nevşehir'in coğrafi yapısı, iklimi ve bitki örtüsü aynı zamanda doğal felaketleri de beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin deprem risk haritasına bakıldığında Nevşehir 3 ve 4 derece risk bölgesi olarak görülmektedir. Ancak zemin yapısı, iklim ve bitki örtüsü açısından bakıldığında, kuraklık, su baskınları, dolu ve kaya düşmesi gibi doğal afetlerin daha yaygın görüldüğü söylenebilir. Bu afetler şehrin sosyo-ekonomik yapısını olumsuz olarak etkilemiştir. Şehrin ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayanmasından dolayı kuraklık, dolu yağışı ile yağmur ve akarsu taşkınlarından dolayı oluşan su baskınları tarım arazilerine ve hayvanlara zarar vererek ekonomiyi felce uğratmıştır. Ayrıca kaya düşmesi sebebiyle de bazı yerleşim yerlerinin daha güvenli alanlara nakledilmesi gerekmiştir. Nevşehir'deki doğal afetlerin yıkıcı etkisini tarih boyunca görmek mümkündür. Bu afetlere karşı devletin imkânlar dairesinde çözüm ürettiği ve zaman zaman tedbir aldığı resmi belgelerde de görülmektedir. Bu çalışmada Cumhuriyet döneminde Nevşehir'de meydana gelmiş olan doğal afetler incelenmiştir. Nevşehir'de meydana gelen doğal afetlerde en büyük problemin alt yapı yetersizliği olduğu anlaşılmaktadır. Dolu yağışı ve en küçük bir yağmurda bile sel taşkınlarının yaşanması bunun en önemli göstergesidir. Cumhuriyet döneminde Nevşehir'de meydana gelen doğal afetler şehrin ekonomik ve sosyal gelişimini engellerken, yaralanmalara, can ve mal kayıplarına da sebep olmuştur. Şehrin ekonomisinin büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa da dayanması bu doğal afetlerin Nevşehir'in ekonomisi üzerinde de olumsuz bir etkiye yol açmıştır.

Geliş Tarihi:

27.05.2022

Kabul Tarihi:

19.09.2022

Yayın Tarihi:

30.09.2022

Anahtar Kelimeler:

Nevşehir Tarihi, Doğal Afet, Kaya Düşmesi, Şehir Tarihi, Cumhuriyet Tarihi

Keywords:

Nevşehir History, Natural Disaster, Rockfall, City History, Republic History.

ABSTRACT

Due to its geographical location, Nevşehir has made it one of the transition points of various civilizations throughout history. Nevşehir's geographical structure, climate and vegetation also brought natural disasters. Considering the earthquake risk map of Turkey, Nevşehir is seen as a 3 and 4 degree risk zone. However, in terms of soil structure, climate and vegetation, it can be said that natural disasters such as drought, floods, hail and rockfall are more common. These disasters negatively affected the socio-economic structure of the city. Due to the fact that the city's economy is based on agriculture and animal husbandry, drought, hail, rain and floods caused by river floods have damaged agricultural lands and animals and paralyzed the economy. In addition, some settlements had to be moved to safer areas due to rockfalls. It is possible to see the devastating effects of natural disasters in Nevşehir throughout history. It is also seen in the official documents that the state produces solutions within the scope of possibilities and takes precautions from time to time against these disasters. In this study, natural disasters that occurred in Nevşehir in the Republican Period were examined. When the natural disasters in Nevşehir are examined, it is striking that the biggest problem is the lack of infrastructure. The most important indicator of this is that there are floods and floods even in the slightest rain. The natural disasters that occurred in Nevşehir in the Republican Period, while hindering the economic and social development of the city, also caused disability, loss of life and property. The fact that the city's economy is largely based on agriculture and animal husbandry, these natural disasters have also had a negative impact on the economy of Nevşehir.

DOI: <https://doi.org/10.30783/neysosbilin.1122370>

Atf/Cite as: Çakırbaş, A. (2022). Cumhuriyet Dönemi'nde Nevşehir'de Meydana Gelen Doğal Afetler ve Yapılan Yardımlar. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3),1834-1843.

Giriş

Kapadokya bölgesinin merkezinde yer alan Nevşehir, çevresindeki geçmişte volkanik olup sönmüş Hasan, Erciyes ve Melendiz dağlarının kül ve tüfleriyle şekillenmiş dünyada ender rastlanan yüzey ve toprak yapısına sahip bir ildir. Nevşehir, 5659 kilometrekare yüzölçümüne ve 1150 metre rakıma sahiptir. Volkanik dağların püskürttüğü lav ve küllerin birikmesiyle oluşan peribacaları bölgeyi bir cazibe merkezi haline getirmiştir. Bölgenin tarihi, Roma İmparatorluğu'na bağlı Kapadokya Krallığına kadar varan oldukça eskiye dayanmakta olup ilk defa Yunan Tarihçi Herodot'un metinlerinde geçmektedir. Bölge, daha sonraki dönemlerde pek çok kavim tarafından el değiştirmiş ve Malazgirt sonrasında Türk hâkimiyetine girmiştir.

XVIII. yüzyılda Nevşehirli Damat İbrahim Paşa ile birlikte eski adı Muşkara olan Nevşehir imar ve iskân görmüş idari taksimat olarak Niğde Sancağı'na bağlanmıştır. İklim olarak yazları sıcak ve kurak, kışları sert ve soğuk karasal iklimin hâkim olduğu coğrafyanın bitki örtüsü bozkırdır. Bu koşullarda bölge halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarımsal üretim bağcılık yanında hayvancılıkta kullanılan çavdar, arpa, buğday, fiğ, yulaf, burçak ile fasulye, nohut ve mercimek gibi bakliyat ürünlerini kapsamaktadır. Osmanlıdan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde Niğde'nin il olmasıyla buraya bağlı kaza statüsü kazanmış ve 1954 yılında da müstakil il statüsüne kavuşmuştur.

Toplumun tamamı veya bir kısmında fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, insan faaliyetlerini ve hayatın normal akışını kesintiye uğratan veya durduran doğal, teknolojik ya da insan kaynaklı olaylar afet kapsamında değerlendirilmektedir. Doğal afet ise can ve mal kaybına sebep olan doğal olaylardır. Doğal afetlerin birinci özelliği doğal olması, ikincisi can ve mal kaybına sebep olması ve üçüncüsü de kısa sürede meydana gelmesi ve insanlar tarafından engellenememesidir. Türkiye'de sıklıkla rastlanan doğal afetler deprem, yangın, sel, çığ, heyelan, kaya düşmesi, don, kıtlık, kuraklık ve salgın hastalıklar olarak sıralanabilir. Türkiye'nin jeolojik yapısı ve iklim özellikleri sebebiyle zaman zaman depremler başta olmak üzere diğer doğal afetler ile karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye'deki doğal afetlerin 1950-2008 yılları arasındaki istatistik verilerine göre depremlerden %55 oranla 158.241 kişi, heyelanlardan %21 oranla 59.345 kişi, su baskınlarından %8 oranla 22.157 kişi, kaya düşmesinden %7 oranla 19.422 kişi, çığdan %2 oranla 4.384 kişi, çoklu afet olaylarından (heyelan ve su baskını) %4 oranla 12.210 kişi ve bunların dışında kalan afetlerden %3 oranla 9.237 kişi mağdur olmuştur (Gökçe vd, 2008: 10).

Harita 1: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Afet Etüt ve Hasar Tespit Dairesi İmar Planına Esas Jeolojik Jeoteknik Etüt ve Projeler Şubesi, Projeler Şefliği, Ekim 2008. Kaynak: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/3504/xfiles/94-201406021514-afetler_tum_dagilim_renkli_2.pdf Erişim Tarihi: 07.03.2022.

Türkiye'deki doğal afetlerde yaşanan kayıplar son yarım yüzyılda Gayri Safi Milli Hasılanın %3-4'üne tekabül etmektedir. Özellikle son 60 yılda yaşanan deprem ve sellerde maddi kayıpların yanında ciddi can kayıpları da söz konusu olmuştur. 1950 sonrası sadece depremlerdeki can kaybı sayısı 32.000'in üzerindedir (Gökçe vd, 2008: 1).

Doğal afetler açısından Nevşehir her ne kadar üçüncü ve dördüncü derece deprem kuşağında bulunsada diğer doğal afetler açısından risk oluşturan bölgede yer almaktadır. Türkiye’de 79 ilde Kaya Düşmesi felaketi görülmektedir. En fazla kaya düşmesi Kayseri’de görülürken, Erzurum’un ardından üçüncü sırada Nevşehir gelmektedir. 1950 yılından bugüne kadar Nevşehir’de 201 Kaya Düşmesi olayı yaşanmıştır (Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış Ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, 2020: 88). Nevşehir il merkezi ve ilçelerinde bölgenin zemin yapısına bağlı olarak kaya düşmesi olayı yoğun olarak görülmekte olup en son 2007 yılında Ürgüp ilçesinde yaşanan kaya düşmesi olayında 3 kişi hayatını kaybetmiş 5’i de yaralanmıştır.

Kızılırmak havzası içerisinde bulunan ilde su baskınları da görülmektedir. Su baskınlarından özellikle Avanos ve Gülşehir ilçeleri daha fazla etkilenmektedir. 1950-2019 yılları arasında Nevşehir’de 49 adet sel/su baskını afeti yaşanmıştır. Sadece 2019 yılında Nevşehir’de yaşanan su baskını sayısı 7’dir (*Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış Ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri*, 2020: 91-92).

Nevşehir’de meydana gelen doğal afetlerde maddi kayıpların yanında can kaybına sebep olan olaylar da yaşanmıştır. İncelenen dönem içerisinde Nevşehir’de yaşanan bu felaketlerin yaralarını sarmak ve olası felaketlerin önlenmesi amacıyla raporlar hazırlandığı belgelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca ilgili kurumların hazırladığı raporlar çerçevesinde mağdur vatandaşlara yardım edildiği ve maddi kayıpların telafi edilmeye çalışıldığı yine arşiv belgelerine yansımıştır.

Cumhuriyet Dönemi Nevşehir’de Görülen Doğal Afetler ve Yapılan Yardımlar

Deprem

Depremler, doğal afetler içerisinde önceden tahmin edilemeyen ve günümüz teknolojisi yardımıyla tahmin edilse dahi tedbir alacak yeterli zamanın olmadığı bir doğal afet türüdür. Türkiye aktif fay hattı üzerinde bulunması sebebiyle sık sık deprem felaketlerinin yaşandığı bir ülkedir. Nevşehir jeolojik yapısı ve konumu itibarıyla aktif fay hattı dışında olup 3 ve 4 derece deprem kuşağında yer almaktadır. Türkiye geneline göre Nevşehir deprem riski en düşük olan illerimiz arasında yer almaktadır. AFAD kayıtlarına göre Nevşehir’de kaydedilen en büyük deprem 27 Mayıs 1900 tarihinde 4,3 şiddetinde olmuştur. Bunun dışında Nevşehir’de 4 şiddeti üzerinde bir deprem kaydedilmemiş ve Nevşehir’de hissedilen sarsıntılar çevre illerde oluşan depremlerden kaynaklanmaktadır.

Nevşehir ve ilçelerinde hissedilen depremlere ait belgeler 05 Haziran 1938 ve 28 Eylül 1938 tarihlidir. Buna göre Arapsun ilçesinde 28 Mayıs 1938 gecesi iki kez, Nevşehir ve Arapsun’da 22 Temmuz 1938 gecesi 3 kez hafif bir sarsıntı yaşandığı ve herhangi bir hasara neden olmadığı bildirilmektedir (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0-119-841-13; BCA, 30-10-0-0-18-825-26). Bu sarsıntılarla ilgili herhangi bir hasar yaşanmamıştır.

Toprak Kayması/Heyelan

Toprak, moloz veya kaya kütlelerinin yamaçlardan aşağıya doğru hareket etmesi olarak tanımlanan heyelan dünyada olduğu kadar Türkiye’de de önemli tahribata neden olmaktadır. Türkiye’deki heyelanlar jeolojik, iklimsel, coğrafi özellikler ve yanlış arazi kullanımlarına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Uzun süreli bol yağış alan bölgeler başta olmak üzere nemli iklime sahip Karadeniz Bölgesi heyelanların en sık yaşandığı bölgedir (*Heyelanlar*, 2016: 2). Nevşehir’in zemin yapısı genellikle kayalık ve volkanik tüf özellikleri gösterdiği için heyelan olayları daha seyrek gözlemlenmiştir. Ürgüp ve Kozaklı ilçelerinde zaman zaman heyelan olaylarına rastlanmıştır.

Nevşehir’in Gülşehir ilçesinde Cumhuriyet ve Çayırılı mahallelerinde 1964 yılında yaşanan toprak kayması sebebiyle 39 aile mağdur olmuştur. Yapılan teknik incelemeler sonunda afete maruz ailelerin Nevşehir- Kırşehir Şosesinin batısındaki Maşatlık mevki ile Kızılırmak Caddesine açılan yeni yolun kenarına yerleştirilmeleri uygun görülmüştür. Ayrıca afetzedeye ailelere inşaat yardımı olarak 15.000 lira para yardımı ile diğer alt yapı hizmetlerinin sağlanması için toplamda 675.000 liralık bir fon ayrılmıştır (BCA, 30.18.1-2-182-72-4).

1975 yılında Ürgüp’ün Ortahisar köyünde meydana gelen heyelan sebebiyle evleri yıkılan bir aileye 7269-1051 Sayılı yasanın hükümleri gereğince borçlandırılarak konut yaptırılmıştır. Ancak mağdur aile maddi durumunun yetersiz olması sebebiyle borçlarını ödeyemeyeceklerini bildirmiş ve indirim talep etmiştir. Bu talep üzerine Bakanlar Kurulu tarafından ilgili yasa gereği afetzedelere borçlandırma bedelleri üzerinden yarısına kadar indirim

uygulanması kararlaştırılmıştır. Böylece afetzedeye 15.000 lira olan borçlandırma bedeli üzerinden 7.500 lira indirim yapılmıştır (BCA, 30.18.1-2-332-35-20).

İmar ve İskân Bakanlığının 13 Ekim 1980'de hazırladığı rapora göre Ürgüp İlçesi Karaözü mevkiinde meydana gelen heyelanın bir otel ve yapımı devam eden dört konutu etkilediği tespit edilmiştir. Jeolojik etüt yapılmadan inşaaata başlandığı ve konut yapımının devam ettiği belirtilmiştir. Raporda heyelan yaşanan bölgenin 7269 Sayılı yasanın 2 maddesi¹ gereğince “afete maruz bölge ilan edilmesi, konut yapımının önlenmesi ve yeşil alan olarak kullanılması önerilmiştir. Bahse konu bölgenin Bakanlar Kurulunun 11 Mart 1981 tarih ve 8/2508 sayılı kararıyla “afete maruz bölge” ilan edilmesi kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-418-251-8).

İmar ve İskân Bakanlığının 12 Temmuz 1991'de hazırladığı rapora göre Kozaklı'nın Büyük Yağlı Köyü Yabancı Mahallesiinde yaşanan heyelan sebebiyle bir rapor hazırlanarak bölgenin 7269 sayılı yasanın 2 maddesi gereğince “afete maruz bölge” ilan edilmesi teklif edilmiştir. Bakanlar Kurulunun 17 Eylül 1992 tarih ve 92/3525 sayılı kararıyla “afete maruz bölge” ilan edilmesi kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-726-360-5).

Yağmur/Dolu ve Sel Baskınları

Dünyanın her yerinde yaşanan sel ve su baskınlarının temel sebebi ani ve şiddetli sağanak yağışlar ve kar/dolu erimeleridir. Sel veya su baskınları bir bölgedeki yağış miktarının mevsim ve ay ortalamalarının üzerinde gerçekleşmesiyle ortaya çıkar. Ancak bunun yanında bölgenin morfolojik koşullarına bağlı olarak arazinin bitki örtüsü, yükselti ve eğimi, dere yataklarının varlığı, betonlaşma durumu ve jeolojik yapısı selin oluşmasında önemli rol oynamaktadır (Şahinalp, 2007: 92).

Nevşehir'in karasal iklim özelliğine göre yağışlar genellikle ilkbahar aylarında gerçekleşmektedir. Buna bağlı olarak özellikle Kızılırmak Havzası içerisinde bulunan Kozaklı, Hacıbektaş, Avanos ve Gülşehir ilçelerinde zaman zaman şiddetli yağmur ve dolu yağışları sebebiyle sel baskınları görülmektedir. Son 60 yıllık istatistiklere göre Nevşehir'de 42 sel ve su baskını vakası yaşanmıştır (*Türkiye'de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri*, 2018: 53).

Nevşehir merkeze bağlı köy ve kasabalarda 1931 yılının Mayıs ve Haziran aylarında yağın dolu sebebiyle oluşan selden Kasaba, Sulusaray, Tatlar, Çiftlik, Zile, Güvercinlik ve Tepeköy kasabaları ile Kızılcin, Uçhisar, Nar, Alacaşar, Boğaz, Göle ve Çardak köylerindeki bağ, bahçe ve tarım arazilerinde maddi zarar oluşmuştur. Selden zarar gören ahalinin toplam zararının yaklaşık 500.000 lira olduğu tahmin edilmiş, telafisi için maddi imkânlarının bulunmadığı ifade edilmiştir. Belediye Encümeni bu sebeple mezkûr ahalinin Ziraat ve Kooperatif Bankalarına olan borçlarının tecil edilerek yardım edilmesi hususunu Nevşehir Kaymakamlığı'na ve Niğde Valiliği'ne bildirmiştir (BCA, 30.10.0-0-117-819-17).

Ürgüp'ün Bahçeli, Ayvalı ve Mustafapaşa köylerinde 21 Eylül 1938'de bir saat dolu yağmasına bağlı olarak oluşan sel maddi hasara sebep olmuştur (BCA, 30.10.0-0-118-826-6).

1952 yılında Nevşehir'in 7 köyünde yaşanan dolu afeti sebebiyle bölge ahalsinin mahsulatında meydana gelen zarar sebebiyle Ziraat Bankası'na olan borçlarını ödeyememişlerdir. 3202 Sayılı Kanunun 47. Maddesine göre ahalinin durumu göz önüne alınarak toplam 198.131 lira olan borcun vade süresinden itibaren 1 yıl süre ile ertelenerek ahaliye destek olunmuştur (BCA, 30.18.1-2-131-6-11).

Ürgüp ilçesi Mustafapaşa kasabasında yaşanan sel baskını ve kaya düşmesi sebebiyle 36 ailenin konutlarında hasar oluştuğu tespit edilmiştir. Teknik inceleme sonrasında mağdur olan ailelerin aynı kasaba sınırları içerisinde Ürgüp Yeşilhisar yolu üzerinde bulunan Mezarlık ve Harman Mahallesi mevkiine yerleştirilmesine karar

¹ **7269 Sayılı Yasa, Madde 2 – (Değişik: 2/7/1968-1051/1 md.):** Su baskınına uğramış veya uğrayabilir bölgeler, İmar ve İskan Bakanlığının teklifi üzerine Devlet Su İşlerinin bağlı bulunduğu Bakanlıkça; yer sarsıntısı, yer kayması, kaya düşmesi ve çığ gibi afetlere uğramış veya uğrayabilir bölgeler ise, İmar ve İskan Bakanlığınca tespit ve bunlardan şehir ve kasabalarda meydana gelen ve gelebileceklerin sınırları imar planına, imar planı bulunmayan kasaba ve köylerde de belli edildikçe harita veya krokilere işlenmek suretiyle, afete maruz bölge olarak Cumhurbaşkanınca kararlaştırılır ve bu suretle tespit olunan sınırlar, (...) ⁽¹⁾ ilgili valiliklerce mahallinde ilan olunur. ⁽¹⁾ Mahalli şart ve özellikler dolayısıyla yangın afetine uğraması muhtemel olan sahalar, şehir ve kasabalarda belediye meclisleri, köylerde ihtiyar heyetleri tarafından tespit ve kaymakamların mütalaası alındıktan sonra valilerin tasvibi üzerine ilgili bölgelerde ilan olunur.

verilmiştir. Ayrıca Bakanlar Kurulu 8 Nisan 1968’de mağdur olan ailelere inşaatlarını yapmak için arazi sağlanması, inşaat yapım desteği, su ve kanalizasyon tesisleri, yol, kadastro ve imar planı gibi giderler için toplam 495.000 lira fon oluşturulması sağlanmıştır (BCA, 30.18.1-2-218-26-11).

1971 yılında Derinkuyu’nun Kuyutatlar köyünde yaşanan sel felaketi bir vatandaşımızın boğulmasına, köy evlerinden bazılarının kullanılamaz hale gelmesine ve ekili arazilerde maddi hasara sebep olmuştur. Tarlalardan toplanan ve harman yerlerine getirilen ürünler de sel sularına kapılmıştır. Nevşehir Senatörü Ragıp Üner bu durumu Cumhuriyet Senatosu’na taşıyarak çözüm önerilerinde bulunmuştur. Cumhuriyet Senatosunda yaptığı konuşmada; Devlet Su İşleri’nin sel sularını geldiği yere köyün kenarına bir kanal yapması köyü sel felaketinden kurtaracağını ve İmar ve İskân Bakanlığı’nın da sel yatağındaki evleri daha uygun bir yere taşıması halinde vatandaşların zarar görmesinin önleneceğini belirtmiştir (*Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi*, 1971: 878; Çakırbaş, 2020: 1536). Ancak 10 Eylül 2014 tarihinde aynı yerde yaşanan sel felaketi alınan tedbirlerin yetersiz kaldığını bir kez daha göstermiştir. Derinkuyu’nun Kuyutatlar köyünde yaşanan bu sel felaketi ekili tarım alanlarına zarar vermiştir.

Gülşehir ilçesi Gümüşkent kasabasında 25 Haziran 1975 tarihinde meydana gelen sel felaketinde belediyeye ait kamu binaları zarar görmüştür. Kamu binalarının onarımı için belediyenin mevcut bütçesinin yetersiz olması sebebiyle beş yıl vadeyle geri ödemek koşuluyla deprem fonunda ödenek aktarılması Nevşehir Valiliğinden talep edilmiştir. Bakanlar Kurulunun 13 Kasım 1975’te 286.458.10 liralık ödenek Gümüşkent Belediyesine tahsis edilmiştir (BCA, 30.18.1-2-341-80-17).

Kaya Düşmesi

Kaya düşmeleri; engebeli ve dağlık arazilerde, sert ve yumuşak tabakaların üst üste geldiği yamaçlarda aşırı yağış, donma çözülme, ağaç köklerinin büyümesi ve sismik hareketlilik gibi sebeplerle dengelerini kaybedip eğim boyunca yuvarlanmaları şeklinde meydana gelen doğal bir olaydır. Kaya düşmelerinde yapılarda ve araçlarda hasarlara, ulaşımda aksamalara ve buna bağlı ekonomik kayıplara neden olabildiği gibi zaman zaman düşen kaya blokları can kayıplarına da neden olmaktadır (Akın vd, 2020: 1). Kaya düşmesi Türkiye’de oldukça sıklıkla görülmekte olup, bazı yerleşim yerlerinde meydana gelen kaya düşmesi olayları sebebiyle afete maruz bölge ilan edilerek yerleşim yeri uygun alanlara taşınmaktadır. Nevşehir’in coğrafi konumu gereği Erciyes, Melendiz ve Hasan Dağlarının volkanik etkisi sebebiyle kaya düşmesi tehlikesi potansiyeli fazladır. Kaya düşmesi felaketi açısından Nevşehir Türkiye’de üçüncü sırada gelmektedir. Nevşehir’de kaya düşmesi ve heyelan vakaları olarak 1950-2018 yılları arasında istatistiklere giren toplam 201 olay kayıtlara geçmiştir (*Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri*, 2018: 50).

Nevşehir’in Ürgüp ilçesine bağlı Mazı köyünde 1957 yılında kaya düşmesi afeti yaşanmıştır. Bu olayda 4 ailenin evleri kaya düşmesi sebebiyle yıkılmıştır. Bu afetzedelere 7269 sayılı yasanın hükmü gereğince 10.000 lira borçlandırılmak suretiyle konut yaptırılmıştır. İmar ve İskân Bakanlığı 28 Temmuz 1973’te afetzede ailelere indirim yapılması suretiyle ilgili afetzedelerin borçları 5.000 liraya düşürülmüştür (BCA, 30.18.1-2-304-69-11). Afetzedelerin maddi imkânsızlıkları sebebiyle borçlarını ödeyememesi üzerine Bakanlar Kurulu ilgili kanun çerçevesinde borç ödemelerine kolaylık getirmiştir.

Nevşehir Merkez ilçeye bağlı Tatların kasabasında 1957 yılında yaşanan kaya düşmesine bağlı olarak 26 vatandaşın konutları yıkılmıştır. Mağdur olan afetzedelere 7269 Sayılı Kanunun hükmü gereğince borçlandırılmak suretiyle konutlar yaptırılmıştır. İmar ve İskân Bakanlığının 5 Haziran 1975 tarih ve 10256 sayılı kararına istinaden afetzedelerin geçim durumları ve bölgesel özellikler dikkate alınarak 7269 Sayılı Kanuna 1051 Sayılı Kanunla eklenen ek 4.maddeye göre borçlandırma bedelleri üzerinden %50 oranında indirim uygulanması ön görülmüştür. Bakanlar Kurulunun 20 Haziran 1975 tarih ve 7/10153 sayılı kararı gereği bahse konu indirimin uygulanması kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-335-46-3).

Ürgüp’ün Aksalur köyünde 1959 yılında İmar ve İskân Bakanlığının yapılan inceleme sonucunda kaya düşmesi tehlikesi sebebiyle köy halkının Bakanlar Kurulu’nun 20 Mayıs 1959 tarih 4/11660 sayılı kararıyla afet bölgesinden taşınarak güvenli uygun bir yere yerleştirilmesine karar verilmiştir (BCA, 30.18.1-2-152-26-5).

Nevşehir’in Ürgüp İlçesinde 1962 yılında yaşanan kaya düşmesi olayında bazı konutlarda hasar oluşmuştur. 2510 sayılı yasa gereği bu ailelere inşaat yardımında bulunulmuştur. 5 Aralık 1962’de jeolog raporları doğrultusunda

bölge muhtemel afete maruz bölge ilan edilmiş ve buradaki konutların kontrol altına alınarak boşaltılması tavsiye edilmiştir (BCA, 30.10.0-0-73-763-4).

Nevşehir Avanos İlçesine bağlı Çavuşin Köyünde 1963 yılında yaşanan kaya düşmesi tehlikesine maruz kalan 44 ailenin aynı bölgedeki Harmanlar mevkiine taşınması kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-168-3-18). 1964 yılında İçişleri, Milli Eğitim, Bayındırlık, Tarım, İmar ve İskân Bakanlıklarının müştereken yaptıkları inceleme sonunda Çavuşin Köyünün 7269 Sayılı Kanun 2. Maddesine göre afete maruz bölge ilan edilmesi kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-181-67-18).

Nevşehir Merkez ilçeye bağlı Göre köyünde 1965 yılında meydana gelen kaya düşmesi sebebiyle binası yıkılan 59 aileden hak sahibi olan 58 aileye daha önce kararlaştırılan 4.000 liralık inşaat yardımı verilmesi kararlaştırılmıştır. Maliye ve İmar ve İskân Bakanlığının konu hakkındaki mütalaasına istinaden, Bakanlar Kurulunun 13 Ekim 1965 tarih ve 6/5365 sayılı kararı ile afetzedede ailelere 3.500 lira daha ek yardım verilerek yardım miktarının 7.500 liraya çıkarılması sağlanmıştır (BCA, 30.18.1-2-189-61-17).

İmar ve İskân Bakanlığının 1965 yılında Nevşehir Merkez ilçeye bağlı Nar kasabasında yaptığı incelemeler neticesinde kaya düşmesi tehlikesine maruz olan 26 ailenin kasaba sınırları içerisinde yer alan mezarlık mevkiine nakledilmesine karar verilmiştir. Afete maruz kalarak hak sahibi olan 22 aileden her birine 10.000 lira inşaat yardımı yapılması, inşaat için arazi sağlanması, su tesisleri, yol ve kadastro hizmetlerinin sağlanması amacıyla 275.000 liralık bir fon oluşturulmuştur (BCA, 30.18.1-2-189-58-15). 1967 yılında Nar kasabasında 10.000 lira yardım yapılması kararlaştırılan hak sahiplerinden 19 aileye mahalli şartlar gereği dış duvarların yontma taştan yapılması zarureti üzerine yapılacak yardımın 15.000 liraya yükseltilmesi talep edilmiştir (BCA, 30.18.1-2-202-6-13).

Nevşehir'in Ürgüp İlçesi Mazı köyünde kaya düşmesine bağlı olarak evleri hasar gören dört aileye 1961 yılında çıkarılan bir kararname çerçevesinde aile başı 4.000 lira yardım yapılmış olup buna ilaveten 10 Eylül 1966 tarih ve 6/7019 sayılı kararname ile aile başı 6.000 lira daha destek verilmesi kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-199-63-15).

Nevşehir'in Gülşehir ilçesinde yaşanan kaya düşmesi olayından mağdur olan ailelere 1966 yılında yaptırılan kamu tesislerinin kadastro ve imar çalışmalarına ayrılan 90.000 liralık fonun harcanması üzerine elektrik işleri için 69.437 liraya ihtiyaç duyulduğu Maliye Bakanlığına bildirilmiştir (BCA, 30.18.1-2-196-42-2).

Nevşehir Merkez ilçeye bağlı Tatların köyünde yaşanan kaya düşmesi olayı üzerine İmar ve İskân Bakanlığı tarafından 1966 yılında oluşturulan komite tarafından yapılan incelemede 88 ailenin mağduriyeti tespit edilmiştir. Afetzedede ailelerin köyün bitişiğindeki Sekibaşı mevkiine yerleştirilmeleri uygun görülmüş ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak için bir fon oluşturulmuştur. Her aileye 7.500 lira inşaat yardımını da kapsayan toplamda 792.000 liralık fon ile yeni yerleşim alanının imar ve kadastro hizmetleri de karşılanmıştır (BCA, 30.18.1-2-199-63-14).

1967 yılında Nevşehir Merkez ilçeye bağlı Avcılar (Göreme) kasabasında kaya düşmesi olayında 25 ailenin mağdur olduğu tespit edilmiştir. Bakanlık temsilcilerinin yaptığı incelemeler neticesinde mağdur ailelerin Uludere yolunun batısında Sora, Ada ve Mesevli mevkilerine yerleştirilmesi uygun görülmüştür. Bakanlık 275.000 liralık oluşturduğu fondan her aileye 10.000 lirayı geçmeyecek inşaat yardımı, arazi tahsisi, yol, su ve diğer kadastro işlerini finanse etmiştir (BCA, 30.18.1-2-204-21-14).

Nevşehir'in Ürgüp İlçesi Yeşilöz köyünde yaşanan kaya düşmesi olayı sonucunda evleri zarar gören 5 ailenin köy sınırları içerisinde Veliharman mevkiine tahliye edilmesi Bakanlık tarafından oluşturulan komisyon tarafından karar verilmiştir. 1967 yılında Bakanlık afetzedede ailelere inşaat yardımı olarak 7.500 lirayı geçmemek üzere para yardımı yapılması ve oluşturulan fondan afetzedede aileler için yapılacak konutlara arazi temini ve diğer imar işlerinin yürütülmesi kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-204-21-13).

Nevşehir Avanos İlçe merkezinde yaşanan kaya düşmesi olayında yapılan incelemeler neticesinde 60 ailenin mağduriyeti tespit edilmiştir. İmar ve İskân Bakanlığı tarafından oluşturulan komisyonun 1968'de yaptığı incelemeler sonunda ailelerin konutlarının bulunduğu bölgenin tehlike arz etmesi sebebiyle afetzedelerin, ilçe sınırları içerisindeki Bahçelievler Mahallesi arazisine yerleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca 990.000 liralık bir fon oluşturularak her aileye 15.000 lira inşaat yardımı ve diğer alt yapı çalışmaları bu fondan karşılanmıştır (BCA, 30.18.1-2-216-19-3).

Nevşehir Merkez ilçeye bağlı Nar Kasabasında 1969 yılında İmar ve İskân Bakanlığının yaptığı incelemeler neticesinde 74 binanın bulunduğu sahanın muhtemel kaya düşmesi afetine maruz olduğu daha önce tespit

edilmiştir. Yine aynı bölgede bu binaların dışında, 63 binanın bulunduğu sahanın da muhtemel kaya düşmesi afeti olma ihtimalinin bulunması sebebiyle Bakanlar Kurulunun 19 Haziran 1969 tarih ve 11956 sayılı kararıyla afete maruz alan ilan edilmesi kararlaştırılmıştır (BCA, 30.18.1-2-235-41-3).

Kaya düşmesi afetine maruz kalan Nevşehir ili Gülşehir ilçesi merkezinde 32, Uçhisar'da 16, Ürgüp Demirtaş köyünde 44 ve Avanos Çavuşin köyünde 34 afetzedeye 7269 Sayılı Kanun çerçevesinde borçlandırılarak yapılan yardımlarda indirim talep edilmiştir. İmar ve İskân Bakanlığı'nın afetzedelerden gelen bu talepleri Bakanlar Kuruluna sunarak 1051 Sayılı Kanunla eklenen 4. Maddeye göre afetzelere %50 oranında indirim yapılması Bakanlar Kurulunun 12 Haziran 1973 tarih ve 7/6694 sayılı kararı ile kabul edilmiştir (BCA, 30.18.1-2-301-54-7).

Kuraklık

Dünyada ve ülkemizde büyük sıkıntılara sebep olan kuraklık bir iklim anomalisi olarak görülmektedir. Kuraklık sadece yağış miktarının azalması olarak görülmez ve buna ek başka etkenlerde mevcuttur. Hızla artan nüfus, şehirleşme, iklim değişiklikleri, orman tahribatları ve çölleşme neticesinde kuraklık toplumlari ve ülkeleri derinden etkilemektedir. Bu çerçevede kuraklık meteorolojik, tarımsal ve hidrolojik kuraklık olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Kesin bir tanımı olmasa da yıllık ortalama yağışların kaydedilen normal değerlerin altına düşmesi sonucu arazi ve kaynakların olumsuz etkilenmesine ve hidrolojik dengenin bozulmasına neden olan doğa olayı kuraklık olarak tanımlanabilir (Sırdaş, 2002: 96).

Ülkemizin çeşitli bölgelerinde olduğu gibi Nevşehir'de de zaman zaman kuraklık afetine bağlı olarak maddi ve manevi bir takım sıkıntılar yaşanmıştır. 1952 yılında Nevşehir'e bağlı 7 köyde yaşanan kuraklık sebebiyle 1244 üretici mağdur olmuştur. Bu üreticilerin mahsullerinin zarar görmesi üzerine Ziraat Bankasına olan borçların ödenmesinde aksaklıklar yaşanmıştır. Borçluların talebi üzerine banka 3202 Sayılı Kanununun 47. Maddesinin ç fıkrasına istinaden borçların 1 yıl süreyle ertelenmesi hakkındaki yazılı talebi Bakanlar kurulu tarafından uygun görülmüştür (BCA, 30.18.1-2-131-6-11).

1962 yılında Kozaklı'ya bağlı 18 köyde yaşanan kuraklık sebebiyle çiftçilerin mahsulleri büyük zarara uğramıştır. Gelirlerinden olan çiftçilerin Ziraat Bankasına olan borçlarını ödeyememesi üzerine borçların vade itibaren 1 yıl süreyle uzatılması talebinde bulunmuşlardır. Ziraat Bankasının bu talebi Ticaret Bakanlığı ve Bakanlar Kurulu tarafından uygun bulunarak vadesi gelen borçlar vade tarihinden itibaren 1 yıl süreyle tecil edilmiştir (BCA, 30.18.1-2-164-11-18). 1962 yılındaki kuraklıktan etkilenen 10 köyün daha Ziraat Bankasına olan borçlarınının 31 Ağustos 1962 tarihinden itibaren 1 yıl süreyle ertelenmesi yolunda Bakanlar Kurulu 19 Ocak 1963 tarih ve 6/1288 sayı ile karar almıştır (BCA, 30.18.1-2-168-3-7).

Jeomedikal Afetler

İnsan topluluklarının hayatını sürdürdüğü jeolojik çevre insanın yaşam kalitesini de doğrudan ilgilendirmektedir. Bu durum kimi zaman tehlike ve sınırlamalar getirirken bazen de büyük avantajlar sağlamaktadır. Deprem, heyelan, sel gibi birçok doğal afetlerin yanında, Türkiye'nin bazı bölgelerinde asbest, erionit, kadmiyum, iyot gibi toksin mineral içeren kayaç veya tozların varlığından dolayı (kanseri, deri ve diş hastalıkları) sağlık sorunlarına neden olan vakalar rapor edilmiştir. Jeolojik çevremizdeki bu toksin madde içeren malzemeler bazı hastalıklara bölgesel bir özellik kazandırmaktadır. Bunun örneklerinden birisi de Nevşehir ili Gülşehir ilçesine bağlı Tuzköy Kasabası ile Ürgüp ilçesine bağlı Karain Köyünde görülen akciğer kanseri vakalarıdır. Bu bölgeden rapor edilen vakalardaki akciğer kanserine yakalanan hastaların ciğerlerinde erionit mineraline rastlanmıştır. Bölgedeki volkanik tüf kayaçlarda bulunan erionit minerali solunum yoluyla alınarak kansere sebep olmaktadır (Jeoloji Mühendisleri Odası, 1).

1975 yılında Nevşehir ili Ürgüp ilçesine bağlı Karain Köyünde kanser vakalarının artış göstermesi üzerine köyün muhtarı İlyas Yiğit Sağlık Bakanlığı'na bir dilekçe yazarak durumun araştırılmasını talep etmiştir. Bu dilekçeye cevaben Dr. Y. İzzettin Barış Muhtarı hastalığa ait bütün belgelerle birlikte Ankara'ya davet etmiştir. Muhtar yanına sağlık memuru ve bir hastayı da alarak Dr. Barış ile görüşmek üzere Ankara'ya geldiğinde yapılan muayene sonunda hastalığın teşhisi Mezotelyoma (Akciğer ve Karın Zarı Kanseri) olarak konulmuştur. Oysa Karain köyündeki hastalara verem teşhis konularak buna göre tedavi uygulanmış ve hemen hemen bütün hastalar bir yıl içinde vefat etmiştir (Barış, 2003: 86-88).

Mezotelyoma'nın bilinen en önemli sebebi yoğun miktarda asbest veya erionit solunumuna maruz kalmaktır. Yapılan araştırmalar neticesinde Karain'de bulunan kayaların ve peribacalarının çoğunun erionit içerdiği tespit edilmiştir. Erionit genelde volkanik tüf yapılarında lifsi bir dokuya sahip olarak bulunmaktadır. Türkiye genelinde erionitli volkanik tüfler birçok bölgede olmasına rağmen Karain köyünde daha yoğun olarak bulunmaktadır (Atabey, 2013: 155-164).

İmar ve İskân Bakanlığının 7 Ağustos 1980 tarih ve 21381 sayılı yazısı ile Nevşehir ili Gülşehir ilçesine bağlı Tuzköy kasabası ile Ürgüp ilçesine bağlı Karain köylerinin jeolojik yapısı Sağlık Bakanlığının yaptığı incelemeler sonunda Mezotelyoma (Akciğer ve Karın Zarı kanseri) salgınına sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. Bu sebeple bölgenin "İnsan Sağlığı İçin Tehlikeli Bölge" olarak kabul edilmesi yolunda Bakanlar Kurulu 28 Ağustos 1980 tarih ve 8/1557 sayılı kararı ile kararlaştırılmıştır. Sağlık Bakanlığı Tuzköy ve Karain'deki insan sağlığını tehdit eden Mezotelyoma salgınının insan eliyle bertaraf edilemeyeceği sebebiyle bölgedeki binalarında sağlık yönünden oturulması mahsurlu olduğu için "Afete Maruz Bölge" ilan edilmesi talep edilmiştir (BCA, 30.18.1-2-409-188-10; BCA, 30.18.1-2-405-156-7).

Sağlık ve İmar ve İskân Bakanlıklarının hazırladıkları raporlar neticesinde 1980 yılında Tuzköy ve Karain doğal afet statüsüne alınmıştır. Tuzköy ve Karain'deki yerleşim daha güvenli başka bir yere taşınması için bir kanun çıkarılmıştır (Resmî Gazete, Sayı: 17177). Ancak Karain köylüleri köylerinin taşınmasına itiraz edince bu karar iptal edilerek köyün ıslah edilmesi kararlaştırılmıştır. Köy muhtarlığı köylünün toprakla bağının kesmek adına köy yollarına asfalt döktürmüş ve ağaçlandırma çalışması yaptırmıştır.

Tuzköy ve Karain köylerinde yaşanan jeomedikal afet riskine karşı mevcut köy yerleşimleri daha güvenli bir alana taşınarak inşa edilen 387 afet konutuna yerleştirilmiştir. Bazı afetzedelerin borçlanmayı kabul etmeyerek kendileri inşaatlarını yapmaları halinde de bu gibilere inşaat yardımı çerçevesinde parasal destek sağlanmışır (İl Afet Risk Azaltma Planı, 2021: 37).

Sonuç

Nevşehir'in coğrafi özellikleri sebebiyle afet çeşitliliği açısından bakıldığında son 60 yıllık istatistiklere göre kaya düşmesi ve su baskınları il genelinde yaşanan ve yaşanması muhtemel afetler arasında görülmektedir. Nevşehir'de Jeomedikal afet görülen ve risk taşıyan bölgeler Gülşehir ve Ürgüp ilçelerinde daha yoğundur. Kozaklı ve Ürgüp ilçelerinde ise heyelan vakaları yaşanmış ve yaşanması muhtemel risk bölgesi olarak öngörülmektedir.

Nevşehir bulunduğu coğrafi konumu, jeolojik yapısı ve meteorolojik koşulları sebebiyle çeşitli afetlere maruz kalmaktadır. Nevşehir 3 ve 4 derece deprem kuşağında olduğu için en az etkilendiği doğal afet depremler olmuştur. Bunun yanı sıra Nevşehir kaya düşmesi doğal afetinde sahip olduğu jeolojik yapı sebebiyle Kayseri ve Erzurum'dan sonra üçüncü sırada gelmektedir. Afetten etkilenen kişi sayısı açısından Kayseri'den sonra ikinci sıradadır. Son 60 yıllık istatistiklere göre Nevşehir'de 179 kaya düşmesi vakası yaşanırken bu vakalarda 2607 vatandaşımız mağdur olmuştur.

Yaşanan kaya düşmesi afetine tedbir olarak İmar ve İskân Bakanlığının yaptığı incelemeler sonunda hazırlanan raporlara göre Nevşehir Merkez- Göre, Göreme, Nar, Tatların ve Uçhisar köyleri, Gülşehir Merkez mahalleleri, Avanos-Çavuşin köyü, Ürgüp-Aksalur, Mazı ve Yeşilöz köylerinde afete maruz bölge ilan edilmiştir. Ayrıca İmar ve İskân Bakanlığının talebi ve Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde mağdur ailelere 7269 ve 1051 Sayılı Kanunlar çerçevesinde güvenli bir bölgede konutlar inşa edilmiştir. Evlerini kendileri yapmak isteyenlere de yine kanunlar çerçevesinde maddi para yardımları yapılmıştır. Ödeme sıkıntısı çekenlere ilgili kanun çerçevesinde borçları üzerinden %50'ye varan indirimler uygulanmıştır. Gülşehir ve Ürgüp ilçelerinde yaşanan heyelan afetlerinde bölge koruma altına alınarak yeşil alan ilan edilmiştir. Heyelan alanındaki mevcut yerleşimler daha güvenli bölgelere taşınmış ve mağdur olan ailelere parasal yardım yapılmıştır.

Nevşehir genelinde yaşanan afetler konusunda hazırlanan raporlar çerçevesinde afet risklerine karşı alınacak önlemlerin uygulamasında ağır davranıldığı belgelere de yansımaktadır. Sel ve su baskını yaşanmış afet bölgesinde alınacak önlemlerin gecikmesi yeni afetlere davetiye çıkarmıştır. Bütçe ve yatırım planlarında yaşanan aksaklıklar alınacak tedbirleri geciktirmiş ve yeni mağduriyetlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bölgedeki afetlere karşı her ne kadar bir takım önlemler alınmış olsa da afet riskleri hala devam etmektedir.

Kaynakça

- Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış Ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, (2020), T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Akın, M. Dinçer, İ. Orhan, A. (2020), Kaya Düşmelerinden Kaynaklı Afetlerin Değerlendirilmesine Yönelik Teknik Kılavuz, Ankara: AFAD Yayınları.
- Atabey, E. (2013), *Nevşehir İli Tıbbi Jeolojik Unsurları ve Halk Sağlığı*, Nevşehir: Nevşehir Belediyesi Yayınları.
- Barış, Y.İ. (2003), *Anadolu'nun Bitmeyen Akciğer ve Karın Zarı Kanseri Çilesi*, Ankara: Bilimsel Tıp Yayınları,
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0-119-841-13; BCA, 30.10.0-0-117-819-17; BCA, 30.10.0-0-118-826-6; BCA, 30.10.0-0-73-763-4; BCA, 30.18.1-2-131-6-11; BCA, 30.18.1-2-152-26-5; BCA, 30.18.1-2-164-11-18; BCA, 30.18.1-2-168-3-18; BCA, 30.18.1-2-168-3-7; BCA, 30.18.1-2-181-67-18; BCA, 30.18.1-2-182-72-4; BCA, 30.18.1-2-189-58-15; BCA, 30.18.1-2-189-61-17; BCA, 30.18.1-2-196-42-2; BCA, 30.18.1-2-199-63-14; BCA, 30.18.1-2-199-63-15; BCA, 30.18.1-2-202-6-13; BCA, 30.18.1-2-204-21-13; BCA, 30.18.1-2-204-21-14; BCA, 30.18.1-2-216-19-3; BCA, 30.18.1-2-218-26-11; BCA, 30.18.1-2-235-41-3; BCA, 30.18.1-2-301-54-7; BCA, 30.18.1-2-304-69-11; BCA, 30.18.1-2-332-35-20; BCA, 30.18.1-2-335-46-3; BCA, 30.18.1-2-341-80-17; BCA, 30.18.1-2-405-156-7; BCA, 30.18.1-2-409-188-10; BCA, 30.18.1-2-418-251-8; BCA, 30.18.1-2-726-360-5; BCA, 30.18.1-2-379-229-4; BCA, 30-10-0-0-18-825-26.
- Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 67. Cilt, 120. Birleşim.
- Çakırbaş, A. (2020), "Cumhuriyet Senatosu'nda Nevşehir'in Temsili", *History Studies* 12/4, Ağustos 2020, s. 1525-1541.
- Gökçe, O., Özden, Ş., Demir A. (2008), *Türkiye'de Afetlerin Mekânsal ve İstatistiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri*, Ankara: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Afet Etüt ve Hasar Tespit Daire Başkanlığı Yayınları.
- Heyelanlar, (2016), Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü.
- İl Afet Risk Azaltma Planı (2021), Nevşehir İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü.
- Kanser ve Jeoloji, Jeoloji Mühendisleri Odası, https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/34fdbf83b74c193_ek.pdf, Erişim Tarihi: 04.04.2022
- Sırdaş, S. (2002) "Meteorolojik Kuraklık ve Türkiye Modellemesi" İstanbul: *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, Cilt.2, Sayı. 2, s. 95-103.
- Şahinalp, M. S. (2007), "Neden ve Sonuçlarıyla Şanlı Urfa İlinde Yaşanan Sel Felaketleri", *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı.49, s.89-122.
- Türkiye Cumhuriyeti, Resmî Gazete, (1 Aralık 1980), Sayı: 17177.
- Türkiye'de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri (2018), T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

EXTENDED SUMMARY

This study aims to reveal the natural disasters experienced in Nevşehir during the Republican period, the measures taken against these disasters and the state aids to the disaster victims, the sources of the period.

The natural disasters that took place in the province of Nevşehir in the Republican period were discussed in the light of the documents in the Prime Ministry Republic Archive. Since research studies on this subject are insufficient, it has not been possible to benefit from it comparatively. In addition, reports and statistical information prepared by the Ministry of Internal Affairs, Disaster and Emergency Management Presidency were used.

Located in the heart of the Cappadocia region, Nevşehir is a province established on the south side of the Kızılırmak valley. It is surrounded by Kayseri in the east, Aksaray in the west, Niğde in the south and Kırşehir and Yozgat in the north. Erciyes, which is volcanic, has a geographical structure that is rarely seen in the world, including fairy chimneys shaped by the accumulation of lava and ashes sprayed by the Melendiz and Hasan mountains. In the region where the continental climate is dominant, the summers are dry and hot, and the winters are harsh and cold. Looking at the structure of the fairy chimneys, it is understood that the climate has not changed over the past centuries, and depending on the climate, the vegetation of the region is steppe.

Due to its geographical location, Nevşehir has made it one of the transition points of various civilizations throughout history. Nevşehir's geographical structure, climate and vegetation also brought natural disasters. Considering the earthquake risk map of Turkey, Nevşehir is seen as a 3 and 4 degree risk zone. However, in terms of soil structure, climate and vegetation, it can be said that natural disasters such as drought, floods, hail and rockfall are more common. These disasters negatively affected the socio-economic structure of the city. Due to the fact that the city's economy is based on agriculture and animal husbandry, drought, hail, rain and floods caused by river floods have damaged agricultural lands and animals and paralyzed the economy.

In addition, some settlements had to be moved to safer areas due to rockfalls. It is possible to see the devastating effects of natural disasters in Nevşehir throughout history. It is also seen in the official documents that the state produces solutions within the scope of possibilities and takes precautions from time to time against these disasters. However, according to the documents, it has been determined that as a result of not showing the necessary sensitivity to take precautions against disasters, disruptions were experienced, the works that continued for many years could not be completed and the same disaster was encountered in the same region. The flood disaster in Derinkuyu Kuyutatlar village in 1971 is an example of this.

Due to the drought in 1952 in 7 villages of Nevşehir, 1244 producers became victims. Due to the damage to the crops of these producers, there were problems in the payment of debts to Ziraat Bank. Upon the request of the debtors, the written request of the bank regarding the postponement of the debts for 1 year pursuant to the three paragraphs of the 47th article of the Law No. 3202 was approved by the Council of Ministers and the grievances of the farmers were eliminated.

Against the risk of geomedical disasters in Tuzköy and Karain villages, the existing village settlements were moved to a safer area and placed in 387 disaster houses that were built. Financial support was provided to the disaster victims within the framework of construction assistance, in case some disaster victims did not accept borrowing and did their own construction.

In this study, natural disasters that occurred in Nevşehir in the Republican Period were examined. When the natural disasters in Nevşehir are examined, it is striking that the biggest problem is the lack of infrastructure. The most important indicator of this is that there are floods and floods even in the slightest rain. The natural disasters that occurred in Nevşehir in the Republican Period, while hindering the economic and social development of the city, also caused disability, loss of life and property. The fact that the city's economy is largely based on agriculture and animal husbandry, these natural disasters also had a negative impact on the economy of Nevşehir.